

De onbekende geschiedenis van de
Islamitische Universiteit Rotterdam
Waarom en hoe zij werd opgericht

De onbekende geschiedenis van de

Islamitische Universiteit Rotterdam

Waarom en hoe zij werd opgericht

Dr. Cemal YILMAZ

Eerste druk: april 2025

Schrijver: Cemal Yılmaz
Coverontwerp: Cemal Yılmaz
ISBN: 9789465206417
© Cemal Yılmaz - 2025

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opname of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur. Dit verbod geldt eveneens voor gehele of gedeeltelijke bewerkingen of vertalingen.

Deze publicatie betreft een historisch en documentair werk over de oprichting en ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam en is beschermd onder het auteursrecht.

“Zeg: Mijn Heer, vermeerder mij in kennis.”

(De Heilige Koran, Soera Taha, 20:114)

“Wie op zoek is naar kennis, bevindt zich op de weg van Allah – totdat hij terugkeert.”

(Tirmidhi, Boek van de Kennis, 2)

BELANGRIJKE MEDEDELING

De in dit boek vervatte opvattingen, denkbeelden en beschreven gebeurtenissen zijn te herleiden tot de oprichter en de eerste generatie bestuurders die in de periode 1997–2001 verbonden waren aan de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

VOORWOORD

De oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) op 21 november 1997 vond plaats tegen de achtergrond van een maatschappelijke en politieke discussie die zich sinds het begin van de jaren tachtig voortsleepte. Binnen beleidskringen, migrantenorganisaties en academische fora werd intensief gezocht naar duurzame oplossingen voor de groeiende behoefte aan gekwalificeerde religieuze functionarissen binnen de moslimgemeenschappen in Nederland. Ondanks talrijke commissies, rapporten en beleidsinitiatieven – waaronder het Waardenburg-rapport (1982) en de zogeheten Mulder–Van Dam-motie (1993) in de Tweede Kamer – bleef de structurele inrichting van imamopleidingen en islamitische geestelijke verzorging steken in een beleidsmatige en institutionele impasse.

Tegen deze achtergrond was de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam, geen vrijblijvende keuze, maar een noodzakelijke stap om de bestaande impasse te doorbreken. De IUR werd opgezet als een onafhankelijke instelling met een dubbel doel: enerzijds om te voorzien in de opleiding van imams en islamitische geestelijk verzorgers die niet alleen theologisch onderlegd, maar ook maatschappelijk geëquipeerd zijn; anderzijds om ruimte te creëren voor de islamitische kennistraditie om, vanuit haar eigen epistemologische kaders, een autonome en constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van vreedzame en pluriforme Nederlandse en Europese samenlevingen.

Daarmee overstijgt de oprichting van de IUR het louter functionele. Zij belichaamt een intellectuele positionering met beschavingsgerichte implicaties, waarin religieuze identiteit en academische integriteit niet als tegenpolen worden gezien, maar als complementaire krachten binnen het hoger onderwijs.

Het is de verwachting dat dit werk zal bijdragen aan het verhelderen van een periode die tot dusver nauwelijks belicht is in de wetenschappelijke literatuur, en daarmee een impuls zal geven aan verdere studie van religieuze, institutionele en epistemologische ontwikkeling in een context van pluraliteit.

Dr. Cemal YILMAZ

30 april 2025

Istanbul-Rotterdam-Rabat

INHOUD

VOORWOORD	7
INHOUD	8
VERANTWOORDING	19
DOCUMENTENLIJST	34
TABELLENLIJST	36
FIGURENLIJST	37
TOESPRAKEN LIJST	38
AFKORTINGENLIJST	39
MET EERBIED, DANKBAARHEID EN WAARDERING	43
LEVENSCHETS VAN DE OPRICHTER	53
INLEIDING	69
1 HOE HET DEBAT OVER DE ISLAM EN IMAMOPLEIDING IN NEDERLAND BEGON	85
1.1 VAN ARBEIDSMIGRATIE TOT RELIGIEUZE ZICHTBAARHEID: ISLAM EN MOSLIMS IN DE NEDERLANDSE SAMENLEVING	85
1.2 HET PROTOCOL TUSSEN DE TICF EN HET MINISTERIE VAN JUSTITIE (1982)	86
1.3 LIJST VAN EERSTE IMAMS AANGEWZEN ALS GEESTELIJK VERZORGER DOOR TICF (1982)	90
1.4 PRAKTISCHE KNELPUNTEN EN KLACHTEN IN DE UITVOERING (1984)	92
1.5 BEHOEFTE AAN PROFESSIONELE IMAMOPLEIDING IN NEDERLAND	94
1.6 DE WAARDENBURG-COMMISSIE EN DE DISCUSSIES OVER ISLAM EN IMAM (1982)	96
1.7 EVALUATIE VAN MOSLIMGEESTELIJKE VERZORGING IN INRICHTINGEN (1993)	97
1.8 DE MULDER-VAN DAM MOTIE OVER IMAMENOPLEIDING (1993)	102
1.9 PUBLIEKE DEBATTEN NAAR AANLEIDING VAN HET LANDMAN-RAPPORT (1996)	104
1.9.1 <i>Discussies over academisch en maatschappelijk kader van imamopleiding</i>	107
1.9.2 <i>Discussies over imamopleiding in het kader van integratie</i>	109
2 MISLUKTE POGINGEN TOT IMAMOPLEIDING EN ISLAMITISCHE GEESTELIJKE VERZORGING	112
2.1 DE HBO-ISLAM INITIATIEF AAN HOGESCHOOL HOLLAND (1993)	112
2.2 HET TICF EN ISN BOZYAZI IMAM-HATIP LYCEUM INITIATIEF (1993)	114
2.3 UNIVERSITEIT UTRECHT EN HET SIHO-INITIATIEF (1997)	122
2.4 NIR, UvA, SBFI EN ACB-INITIATIEF (1997)	124
2.5 ANDERE ACTIVITEITEN, ONDERZOEKEN EN INITIATIEVEN ROND IMAMOPLEIDING	125
2.5.1 <i>Symposium geestelijke verzorging: UvA, SBFI, RvK, ACB (1994)</i>	126
2.5.2 <i>Initiatieven van Milli Görüş</i>	128
2.5.3 <i>Initiatieven uit de Surinaamse/Pakistaanse gemeenschappen</i>	129
2.6 POGINGEN TOT HEROPLEVEN VAN INITIATIEVEN MET OVERHEIDSSTEUN IN 2005	130
2.6.1 <i>Overheidssteun voor imamopleiding aan de Vrije Universiteit (VU)</i>	132
2.6.2 <i>Overheidssteun voor imamopleiding aan de Universiteit Leiden</i>	133
2.6.3 <i>Overheidssteun voor imamopleiding aan de Hogeschool Inholland</i>	135
3 ANALYSE VAN DE BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN HET FALEN VAN IMAMOPLEIDINGSINITIATIEVEN	138
3.1 HET FALEN IN DE ONTWIKKELING VAN EEN EFFECTIEF EN CONSISTENT MINDERHEDENBELEID	138
3.1.1 <i>Eerste periode (1960–1989): beleid van sociaal-culturele emancipatie</i>	139
3.1.2 <i>Tweede periode (1989–2001): beleid van sociaal-economische participatie</i>	142

3.1.3	<i>Derde periode (2001-2024): beleid van het sociaal-culturele individu</i>	144
3.2	ONVOLDOENDE KENNIS EN GEBREK AAN INSTITUTIONELE EXPERTISE	149
3.3	INTERNE VERDEELDHEID EN GEBREK AAN BELEIDSCONTINUÏTEIT BIJ DE OVERHEID	150
3.4	POLITIEKE INSTRUMENTALISERING VAN DE ISLAM DOOR RECHTS-POPULISME	150
3.5	VERSCHILLEN VAN MOSLIMS EN OVERHEID IN DE DEFINITIE EN FUNCTIE VAN IMAM	152
3.6	INCONSISTENTIES IN TOEPASSING SCHEIDING VAN KERK EN STAAT BIJ MOSLIMS	154
3.7	INTERNE DYNAMIEK EN FRAGMENTATIE BINNEN MOSLIMGEMEENSCHAPPEN	156
3.8	INSTITUTIONELE POSITIONERING VAN DE NIR BUITEN ISLAMITISCHE RIVALITEITEN	158
4	PERSONEN EN INSTELLINGEN DIE BEDOELD OF ONBEDOELD EEN ROL HEBBEN GESPEELD IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR	160
4.1	SLEUTELFIGUREN, INSTELLINGEN EN ACTIVITEITEN VAN PRIMAIR BELANG BIJ DE OPRICHTING VAN DE IUR	161
4.1.1	<i>ACB - Het Amsterdams Centrum Buitenlanders en Gerrit Jan Harbers</i>	162
4.1.2	<i>TISBO - De Turks-Islamitische Ouderenbond (1993)</i>	164
4.1.3	<i>NIWEZ - St. Nederlandse Islamitische Welzijn en Zorg (1995)</i>	166
4.1.4	<i>ISN - De Islamitische Stichting Nederland en Hamdi Mert</i>	167
4.1.5	<i>NISBO - De Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (1995)</i>	168
4.1.6	<i>NIR – Nederlandse Islamitische Raad (1997)</i>	170
4.1.7	<i>Veldonderzoek geestelijke verzorging moslimgevangenen (1997)</i>	170
4.1.8	<i>Justitie, Islam en de imam: conferentie geestelijke verzorging (1997)</i>	179
4.1.9	<i>NIR- Politie Amsterdam: geestelijke verzorgingsproject (1997–1999)</i>	183
4.2	COMPLEMENTAIRE INSTELLINGEN EN ACTOREN IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR	187
4.2.1	<i>IRH - De Islamitische Raad Haarlem</i>	188
4.2.2	<i>ISVO - De Islamitische Stichting voor Voortgezet Onderwijs</i>	189
4.2.3	<i>LIVO - De Landelijke Islamitische Vrouwen Organisatie</i>	190
4.2.4	<i>Nederlandse academici met inhoudelijke betrokkenheid</i>	191
5	PROCESSEN EN ONTWIKKELINGEN DIE BEDOELD OF ONBEDOELD EEN ROL HEBBEN GESPEELD IN HET OPRICHTINGSPROCES VAN DE IUR.....	195
5.1	DE ROEP VAN ISLAMITISCHE ORGANISATIES OM INSTITUTIONALISERING (1996).....	195
5.2	ONZEKER EN ONSAMENHANGEND BELEID VAN OCW OVER IMAMOPLEIDING (1997)	199
5.3	OMSTREDEN FORMULERINGEN IN HET REGERINGSJAARVERSLAG AAN HET PARLEMENT (1997).....	205
5.3.1	<i>NIR-brief aan ministeries over regeringsjaarverslag (1997)</i>	206
5.3.2	<i>NIR-brief aan Kamercommissies over regeringsjaarverslag (1997)</i>	209
5.3.3	<i>NIR-Brief aan de Turkse Ambassade over regeringsjaarverslag (1997)</i>	211
5.3.4	<i>Reactie van Turkse ambassade op het regeringsjaarverslag (1997)</i>	215
5.3.5	<i>Reactie van Marokkaanse ambassade op het regeringsjaarverslag (1997)</i>	217
5.3.6	<i>NIR-persbericht over omstreden regeringsjaarverslag (1997)</i>	220
5.4	POGING VAN MINISTER RITZEN TOT OPRICHTING VAN OMSTREDEN ISLAM-INSTITUUT (1997)	222
5.5	VERSCHILLEN VAN INZICHT TUSSEN DE NIR EN DE UvA OVER IMAMOPLEIDING (1997)	224
5.6	DE ONDRAAGLIJKE CHAOS EN VERWARRING OVER IMAMOPLEIDING OP NATIONAAL NIVEAU	230
6	DE OPRICHTING VAN DE IUR: EEN NIEUWE FASE IN DE POSITIONERING VAN ISLAM IN HET NEDERLANDSE HOGER ONDERWIJS	232
6.1	VAN JARENLANGE DISCUSSIE NAAR REALISATIE	232
6.2	HET BEGIN VAN EEN GESCHIEDENIS.....	234
6.2.1	<i>De oprichtingsconferentie van de IUR (8 december 1997)</i>	250

6.3	DE MAATSCHAPPELIJKE EN MEDIALE BEPROEVING VAN DE IUR: DISCURSIEVE BREUKEN EN TIJDGEBONDEN VERSHUUVINGEN	256
6.3.1	<i>Eerste periode (4 januari 1993 – 21 november 1997): feitelijke en constructieve journalistiek.....</i>	257
6.3.2	<i>Tweede periode (21 november- 8 december 1997): de oprichting van de IUR en haar positieve mediale receptie</i>	258
6.3.3	<i>Derde periode (december 1997 – januari 1998): breukmoment in het mediadiscours voor de IUR.....</i>	269
6.3.4	<i>Vierde periode (februari 1998-augustus 2001): legitimatieopbouw en strategische institutionalisering</i>	269
6.3.5	<i>Transformatie van het mediadiscours en de aanvang van erkenning</i>	271
7	VAN CRISIS NAAR CONSOLIDATIE: OPBOUW, ERKENNING EN LEGITIMITEIT	273
7.1	STRATEGIEËN EN TRAJECTEN VAN DE IUR VOOR ERKENNING EN LEGITIMITEIT	275
7.1.1	<i>Strategieën en trajecten richting de Nederlandse overheid voor erkenning.....</i>	275
7.1.2	<i>Strategieën en trajecten richting de Nederlandse samenleving</i>	276
7.1.3	<i>Strategieën en trajecten richting de islamitische gemeenschappen</i>	277
7.1.4	<i>Strategieën en trajecten richting de internationale academische netwerken</i>	278
7.1.5	<i>Strategieën en trajecten voor de versterking van academische en bestuurlijke infrastructuur</i>	279
7.2	IMPLEMENTATIE VAN STRATEGIEËN EN TRAJECTEN	280
7.3	EVALUATIE VAN DE STRIJD OM ERKENNING EN DE STRATEGISCHE VERANKERING VAN EEN ACADEMISCHE DROOM.....	300
8	INSTITUTIONELE STRUCTUUR, BESTUUR EN AKADEMISCHE ORGANISATIE VAN DE IUR (1997-2001).....	302
8.1	DE ADMINISTRatieve EN ACADEMISCHE STRUCTUUR VAN DE IUR (1997-2001)	303
8.1.1	<i>Het Bestuur (1997-2001).....</i>	304
8.1.2	<i>CvB - College van Bestuur (1997-2001)</i>	307
8.1.3	<i>Universiteitsraad (1997-2001)</i>	308
8.1.4	<i>Raad Van Toezicht (1997-2001).....</i>	309
8.1.5	<i>Raad van Advies (1997-2001)</i>	310
8.2	ACADEMISCHE EENHEDEN	311
8.2.1	<i>Islam Instituut (1998).....</i>	311
8.2.2	<i>Faculteit Islamitische Theologie (1998).....</i>	312
8.2.3	<i>RIASS, Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (1998).....</i>	316
8.2.4	<i>Faculteit Talen en Beschavingen (1999).....</i>	319
8.2.5	<i>Faculteit Islamitische Kunsten en Media (2001)</i>	321
8.2.6	<i>Islamitisch Gerontologie-instituut (was gepland voor 2003)</i>	324
8.3	ONDERWIJS- EN STUDENTENZAKEN	326
8.3.1	<i>Onderwijsstructuur</i>	326
8.3.2	<i>Onderwijsaanpak</i>	333
8.3.3	<i>Toelatingseisen voor de IUR</i>	337
8.3.4	<i>Inschrijving en collegegeld</i>	339
8.3.5	<i>Studentenzaken.....</i>	342
8.3.6	<i>Studiegidsen van de IUR, uitgegeven in de periode 1997-2001</i>	343
8.3.7	<i>Studieadvisering.....</i>	347
8.3.8	<i>Studentenraad</i>	347

8.3.9	<i>Mentoraat</i>	348
8.3.10	<i>Examencommissie</i>	349
8.4	ANDERE VOORZIENINGEN	350
8.4.1	<i>Bibliotheek</i>	351
8.4.2	<i>Mediatheek</i>	351
8.4.3	<i>Kantine</i>	352
8.4.4	<i>Locaties/campussen en verhuizingen</i>	352
8.5	STEUNORGANISATIES VAN DE IUR	368
8.5.1	<i>Vereniging Vrienden van de IUR (1998)</i>	369
8.5.2	<i>SIOF, Stichting Islamitische Onderwijs Fonds (1998)</i>	369
8.5.3	<i>Fetwa Commissie</i>	370
8.5.4	<i>WID, Werkgroep Interreligieuze Dialoog</i>	372
8.5.5	<i>Studentenvereniging</i>	373
8.5.6	<i>Studium Generale (Openbare Colleges)</i>	374
9	DE GRONDSLAGEN, FILOSOFIE EN PRINCIPES VAN DE IUR	376
9.1	DE FUNDAMENTELE GRONDSLAGEN VAN DE IUR.....	380
9.2	HET DUALE REFERENTIEKADER VAN DE IUR	383
9.3	EPISTEMOLOGISCHE BASIS EN WETENSCHAPSBEGRIIP	387
9.4	SOCIALE ROL EN MULTICULTURELE CONTEXT	390
9.5	GELOOFSLOYALITEIT EN STAATSBURGERSCHAP: DE MAATSCHAPPELIJKE POSITIONERING VAN MOSLIMS IN NEDERLAND.....	391
9.6	HYBRIDE UNIVERSITEITSMODEL: INTEGRATIE VAN WAHY EN RATIONELE KENNISYSTEMEN	392
9.7	ISLAMITISCHE ETHIEK EN PUBLIEKE VERANTWOORDELIJKHEID IN EEN SECULIERE SAMENLEVING	393
9.8	REPRESENTATIE, DISCURSIEVE KADERS EN STRATEGISCHE POSITIONERING VAN DE ISLAM IN EUROPA	409
9.8.1	<i>Tussen Convivencia en Reconquista: de historische opdracht van de IUR in het Europese discourse</i>	409
9.9	DE UNIVERSELE STRIJD TUSSEN HET GOEDE (HAK) EN HET KWADE (BATIL)	416
9.10	HET VERBOND VAN DE DEUGDZAMEN (HILFU'L-FUDUL).....	417
10	CONCLUSIE.....	421
	ENGLISH TRANSLATION OF CONCLUSION	423
	TOESPRAKEN LIJST	426
	LITERATUUR	454
	INDEX	459

TER NAGEDACHTENIS

Dit boek is opgedragen aan drie toegewijde persoonlijkheden die tussen 1997 en 2001 deel uitmaakten van het eerste Bestuur van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). In tijden van onzekerheid en beproeving hebben zij zich onderscheiden door hun onvoorwaardelijke inzet, hun ingetogen waardigheid en hun broederlijke toewijding. Hun aanwezigheid heeft een blijvende indruk achtergelaten in de harten van allen die hen hebben gekend.

Zij zijn inmiddels niet meer onder ons:

Wijlen Hamdi MERT

Wijlen Hamza Zeid KAILANI

Wijlen Mohammed Zabar BHOELAN

Moge hun verblijfplaats het paradijs zijn, en hun zielen in vrede rusten.

Een selectie van mediaartikelen uit de periode 1997-2001

EIGEN UNIVERSITEIT

De nieuwe moslim-elite komt eraan

Twee universiteiten beginnen aan academisch jaar

Rotterdam – In Rotterdam is tijdens voor het eerst een academisch jaar van start gegaan voor twee universiteiten. De Erasmus Universiteit Rotterdam, opende het schooljaar 20 jaar universiteit, 80 jaar havo/gymnasium en zeventien jaar de Haagse benoemingen en verleningen voor het feit dat het universiteitsbeleid voor de regering belangrijk geen politieke prioriteit is. Op de andere Maasvenen, op Zuid, ging gisteren voor het eerst de Islamitische Universiteit van start en die moet het helemaal zonder overheden zijn. De 10 wetenschappelijke studenten, die momenteel rond de dertig jaar oud, begonnen aan hun indertienjarige aan de particuliere onderwijsinstelling. De vierjarige opleiding wil op woensdag 19 september 1997 starten.

Islamitische Universiteit in Rotterdam

'Wij willen uiteindelijk een Nederlandse universiteit zijn' *'Behoeft aan imams die de Nederlandse cultuur begrijpen'*

De voorzitter van de Islamitische Universiteit van Rotterdam, Zaid Kallani, spreekt tijdens de opening van het eerste academisch jaar.

Islamitische Universiteit wil opleiden in Nederlandse geest

door DEWID JONKES

ROTTERDAM – De eerste Islamitische universiteit is op een land in de oprijding in Rotterdam. Voorzitter H. Zaid Kallani heeft dat het onderwijsprogramma in september 1998 van start kan gaan. De vierjarige opleiding aan afgestudeerden moet afwisselen de leerstof van de islam, geschiedenis, politiek, economie, wetenschap van een islamitische beschaving. De universiteit heeft voorafgaand aan de voorname van de islamitische universiteit van Rotterdam, die in september 1998 wordt gesticht door de Kallani familie.

Voorzitter H. Zaid Kallani, voorzitter van de Islamitische

Eerstejaars uit Marokko Islamitische universiteit in Rotterdam gaat van start

De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

Bati, Islâmiyet'i tanimiyor

Rotterdam – De Islamitische Universiteit Rotterdam is op vrijdagavond 19 september 1997 van start gegaan. De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

Universiteit houdt Islam-conferentie

ROTTERDAM – Vandaagmiddag van onder meer vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap in Rotterdam, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

Islamitische Universiteit wil honderd studenten toelaten Rector Damra hoopvol ondanks financiële problemen

Rotterdam – De Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) wil in het eerste jaar van haar bestaan honderd studenten toelaten. Volgens de rector Damra heeft het nog maar 4 maanden tot het eerste academisch jaar begint. De universiteit heeft nog maar 4 maanden tot het eerste academisch jaar begint. De universiteit heeft nog maar 4 maanden tot het eerste academisch jaar begint.

Suren in Rotterdam

In Rotterdam wordt de eerste Islam-Universiteit West-Europas opgericht – niet als een kritiek op de islam, maar als een kritiek op de islam.

De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

Plan eerste islamitische universiteit

ROTTERDAM (ANP) – Een gelegenheidsstudie van vijf jaar met moslimdocenten van naam, gericht op een Nederlandse islam, dat heeft het bestuur van de 'Islamitische Universiteit van Rotterdam' voor ogen. Als het een beetje meezit, levert de kersverse instelling nog maar af ook.

Een keuring briefpapier kondigt de universiteit haar eerste activiteit aan. Op 8 december wordt aan de Erasmus Universiteit Rotterdam een conferentie plaats over het nut van islamische wetenschappelijke opleiding in Nederland. Voorzitter imam H. Zaid Kallani heeft dat het onderwijsprogramma in september volgende jaar van start kan gaan.

Studenten zijn er nog niet, de 'gemeenschappelijke' gasten zijn er wel. Het eerste jaar inmiddels wel. 'Klinkende namen' als prof. dr. A. Uwari van de gespecialiseerde Al-Azhar universiteit in Cairo en prof. dr. M. Aydin van de Universiteit van Istanboel in Turkije hebben zich volgens Zaid bereid gevonden om kosteloos in Rotterdam college te kunnen geven. Een voormalige scholier in de Afrikaanse studie, in gebruik als moskee, biedt de universiteit onderdak.

De toekomstige studenten moeten na de vijfjarige voorbereiding als imam, godsdienstenar of geestelijk verzorger aan de slag kunnen. Investeren in de Nederlandse islamitische Raad (NRI), die gezegd wordt alomtegenwoordig actief koepel van moslimorganisaties in Nederland. De islamitische gemeenschap in Nederland moet het benodigde geld voor de universiteit bijeenbrengen. Als dat niet voldoende oplevert, gaan de organisatoren 'met enige terugkoudendheid' geld werven bij gebedsgemeenten in landen als Turkije en Marokko, aldus NRI-voorzitter S. Damra. Na het eerste jaar hebbt Zaid hun hoop mee op de Nederlandse overheid gevestigd. 'Als de universiteit goed draait, kan het ministerie van Onderwijs ons niet negeren', zegt Zaid optimistisch.

De 'volledig onafhankelijke' instelling, waarin niet met hun universiteit gestalte geven aan een Nederlandse islam. Onderwijs en onderzoek moeten volgens Damra 'theoretische grondslagen' opleveren die de islam dienstbaar kunnen maken aan de integratie van de moslims.

De eerstejaars uit Marokko, die op de Islamitische Universiteit in Rotterdam gaan studeren, zitten aan de lange tafel.

Een selectie van mediaartikelen uit de periode 1997-2001

Een selectie van mediaartikelen uit de periode 1997-2001

Suren in Rotterdam

In Rotterdam worden er elke twee maanden een aantal Suren gehouden. Het is een vorm van muziek die uit de islamitische cultuur komt. Het wordt vaak gespeeld op de vrijdagavond en de zaterdagochtend. Het is een vorm van muziek die uit de islamitische cultuur komt. Het wordt vaak gespeeld op de vrijdagavond en de zaterdagochtend.

Islamitische universiteit gaat samenwerken met Tasjkent

Van nu af aan zal de Islamitische universiteit in Rotterdam (IUR) en de islamitische universiteit van Tasjkent samenwerken. Het is een vorm van samenwerking die uit de islamitische cultuur komt. Het wordt vaak gespeeld op de vrijdagavond en de zaterdagochtend.

De IUR heeft dat mededelen. Het is een vorm van samenwerking die uit de islamitische cultuur komt. Het wordt vaak gespeeld op de vrijdagavond en de zaterdagochtend.

به تصنيف لمدى تطوير الكوادر الادارية

İslam Üniversitesi, öğrenci kayıtları başladı

KÖKSAL YAZAR
ROTTERDAM-İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

ve benzeri konularda ve diğer konularda da eğitim vermektedir. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Islamitische zuil in Nederland vrijwel compleet

Honderd plaatsen bij islamstudie

Honderd plaatsen bij islamstudie

أول جامعة إسلامية في أوروبا

د. سليمان داهرا مدير جامعة روتردام الإسلامية

نصى إلى تحقيق المواطنة الكاملة لمسلمي هولندا

الرجاء للطلاب المسلمين في هولندا... نصى إلى تحقيق المواطنة الكاملة لمسلمي هولندا.

الرجاء للطلاب المسلمين في هولندا... نصى إلى تحقيق المواطنة الكاملة لمسلمي هولندا.

Islam Üniversitesi, Avrupada Büyük Bir Boşluğu Dolduracak

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

ROTTERDAM ISLAM UNIVERSITEITS 1999-2000 Öğretim Yılı Öğrenci Müracaatları Başladı

ROTTERDAM ISLAM UNIVERSITEITS 1999-2000 Öğretim Yılı Öğrenci Müracaatları Başladı. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Avrupada büyük bir boşluğu dolduracak. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

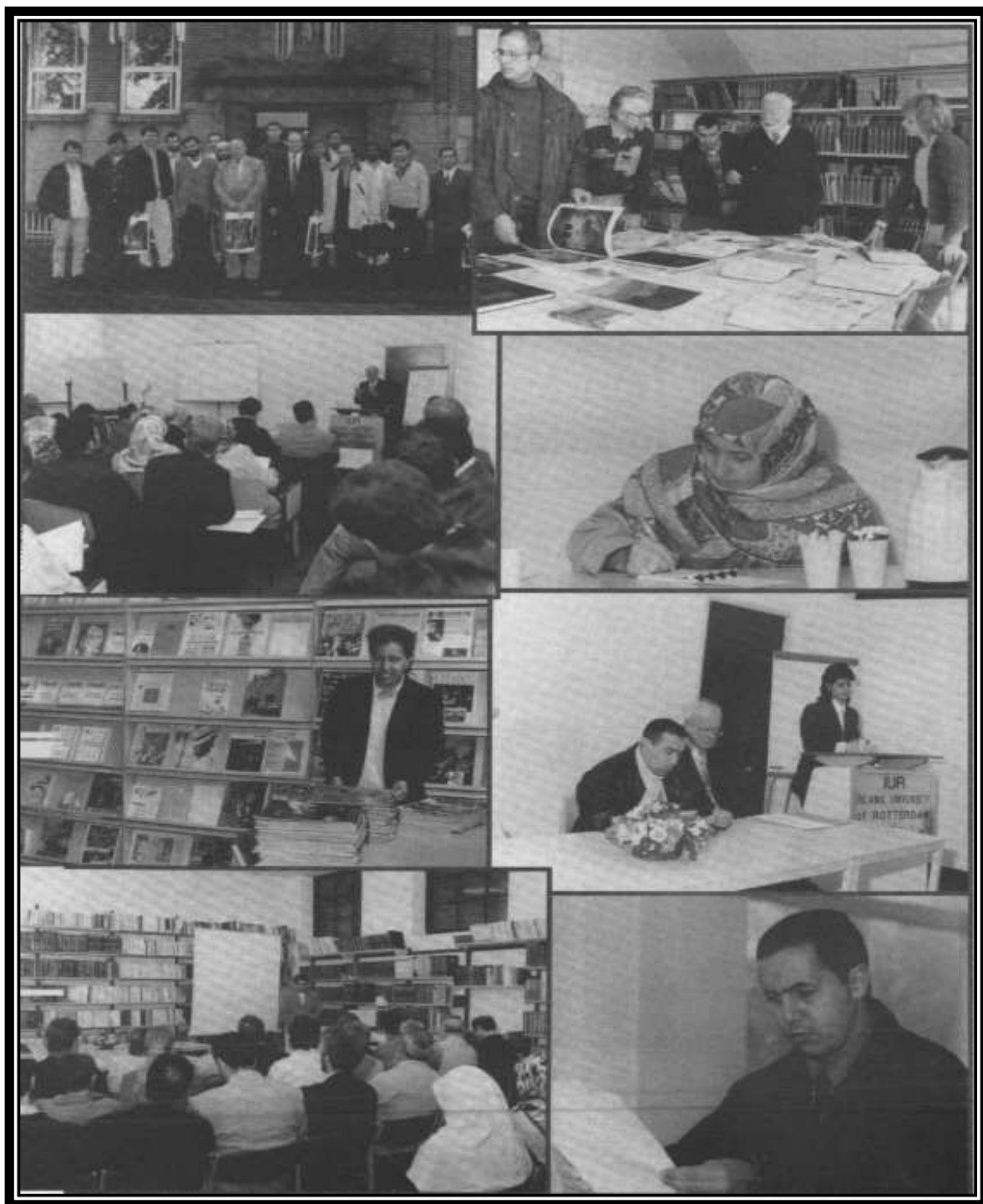
Eğitim Amacı ve Uzmanlık Alanları

Eğitim Amacı ve Uzmanlık Alanları. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

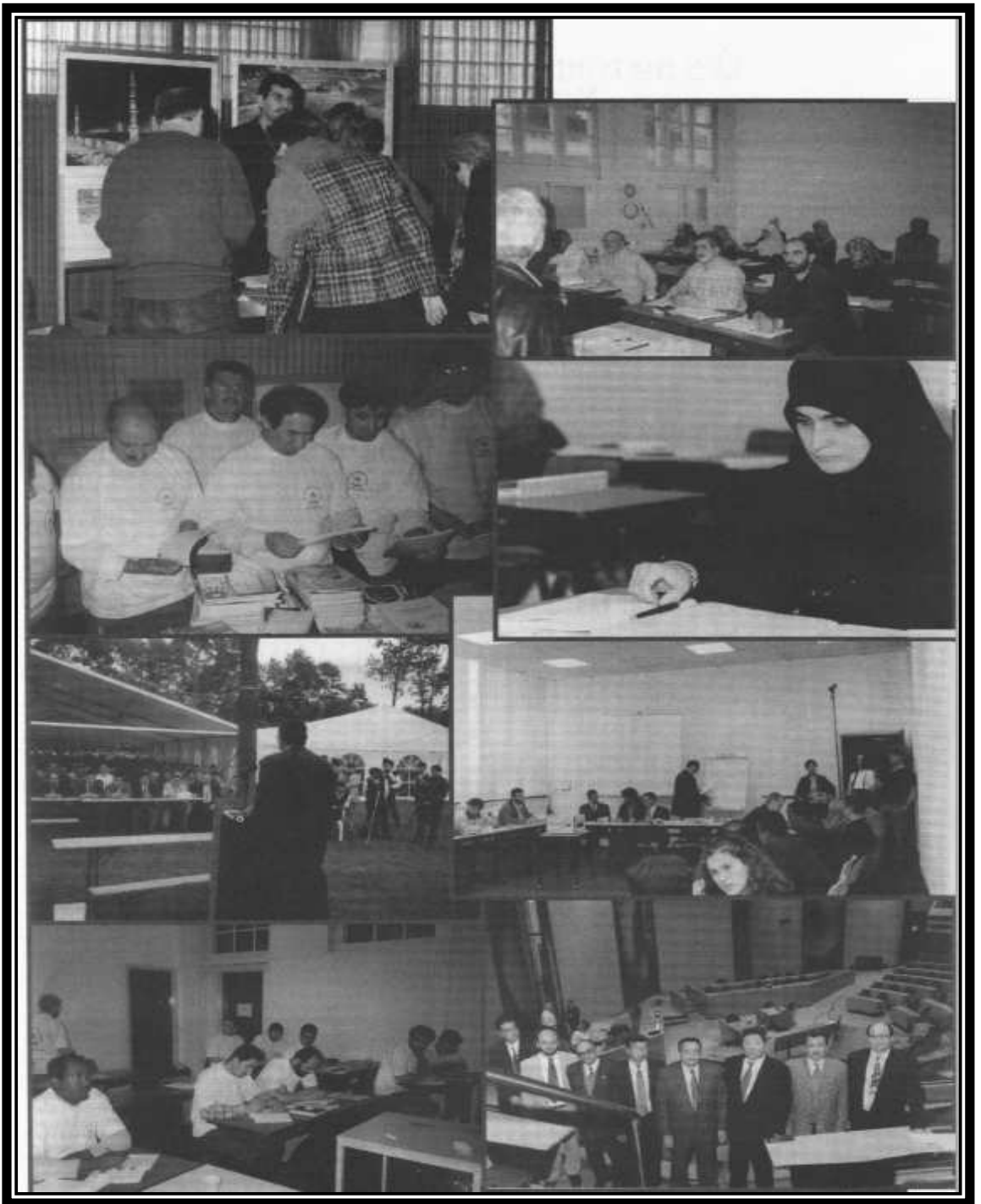
İlim Hedefi ve Eğitim Dili

İlim Hedefi ve Eğitim Dili. İslam Üniversitesi, 1997'de kurulan Rotterdam İslam Üniversitesi'ne geleneksel yıla yeni öğrenci kayıtlarına başladı. Eylül 1998'de 50 öğrenci ile eğitimine başlayan üniversite, bu sene 100'e yakın öğrenci kabul etti. Öğrenci kayıtları başladı.

Een selectie van foto's uit de periode 1997-2001

Een selectie van foto's uit de periode 1997-2001

VERANTWOORDING

Deze vierdelige studie, met een totale omvang van circa 2000 pagina's en een gemiddelde van 500 pagina's per deel, onderzoekt de oprichtingsfasen, de academische structurering en de intellectuele ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). De analyse wordt benaderd vanuit zowel een historisch als sociologisch perspectief. Het werk biedt een chronologische reconstructie en diepgaande reflectie op thema's zoals de islam, imamopleiding, geestelijke verzorging, moslimidentiteit, en de culturele en academische transformatieprocessen van moslimminderheidsgemeenschappen binnen de Nederlandse en bredere Europese context.

Deze studie is het resultaat van een langdurig, brongebaseerd en methodologisch zorgvuldig uitgevoerd onderzoeksproces. De structurele en ideologische weerstanden die tijdens de oprichting zijn ondervonden, evenals de geboekte successen en opgebouwde maatschappelijke relaties, worden beschreven op basis van historische bronnen en kritisch geanalyseerd vanuit de perspectieven van de kritische sociologie, culturele studies en beschavingstheorieën.

In het onderstaande worden beknopte toelichtingen gegeven op elk van de vier delen van deze studie. Elk deel behandelt specifieke dimensies van het oprichtingsproces, de institutionele dynamiek en de maatschappelijke context van de Islamitische Universiteit Rotterdam, en biedt de lezer zowel een chronologische reconstructie als een analytische verdieping.

Deel I: Waarom en Hoe de Islamitische Universiteit Rotterdam tot Stand Kwam (1993 - 1997)

De jaren waarin de intellectuele fundamenteën, maatschappelijke behoeften en institutionele visie van het oprichtingsproces werden gevormd.

Het eerste deel biedt een diepgaande reconstructie van de ontstaansgeschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam, met bijzondere aandacht voor de politieke, maatschappelijke en culturele dynamieken die haar tot stand brachten. De periode tot aan de formele oprichting eind 1997 staat centraal, waarbij de voorbereidende fase wordt geanalyseerd tegen de achtergrond van de imam- en moslimgeestelijke verzorgingsopleiding, alsook de sociaal-politieke positie van de moslimgemeenschap in Nederland.

De intellectuele onderbouwing van het initiatief, de concrete maatschappelijke behoeften, de spanningsverhouding tussen staat en samenleving, en het publieke debat over islamitisch hoger onderwijs worden op een

meerdimensionale wijze belicht. Dit gebeurt aan de hand van archiefstukken, persoonlijke getuigenissen en eigentijdse mediabronnen, die gezamenlijk inzicht bieden in de ideeënstrijd, motivaties en contexten die het fundament legden voor de oprichting van de IUR

Deel II: Het Eerste Academische Jaar en het Proces van Institutionalisering (september 1998 - augustus 1999)

Een overgangsperiode waarin de institutionele identiteit werd gevormd, de academische structuur gestalte kreeg en de externe relaties werden geïntensiveerd.

Het tweede deel biedt een diepgaande analyse van het eerste academische jaar na de officiële opening van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Centraal staan de weerstanden tegen de aanvallen en spanningen, de ontwikkeling van het curriculum, de opbouw van de academische organisatie, de profilering van de institutionele identiteit en de totstandkoming van relaties met academische netwerken binnen en buiten Nederland.

Deze fase werd gekarakteriseerd door een dubbele beweging: enerzijds de interne structurering van onderwijs, bestuur en beleid, anderzijds de zoektocht naar externe legitimiteit en maatschappelijke positionering. De interactie tussen de inzet van toegewijde academici en de wisselwerking met zowel steun als kritiek uit uiteenlopende kringen wordt geanalyseerd binnen het bredere kader van meervoudige institutionalisatieprocessen.

Deel III: Institutionele Verdieping en Academische Uitbreiding (september 1999 - augustus 2000)

Een fase waarin de intellectuele capaciteit werd versterkt, maatschappelijke integratie werd verdiept en de zichtbaarheid binnen Nederland en internationaal toenam.

Het derde deel richt zich op het tweede academische jaar van de Islamitische Universiteit Rotterdam en onderzoekt de academische, maatschappelijke en institutionele ontwikkelingen van deze periode. De inspanningen om de intellectuele diepgang van de universiteit te versterken, worden geplaatst binnen de context van internationale samenwerkingsverbanden, studentenrelaties en strategieën ter bevordering van maatschappelijke verankering.

Aandacht wordt besteed aan de herstructurering van de academische staf, de opbouw van een duurzame bestuurlijke structuur en de strategische trajecten die gericht waren op het verkrijgen van officiële erkenning door de

Nederlandse overheid. Deze processen worden benaderd als uitdrukking van een historische zoektocht naar de academische positionering van moslimminderheden in Europa, waarin institutionele opbouw, intellectuele representatie en maatschappelijke participatie samenvallen.

Deel IV: Transformatie, Afscheid en het Einde van een Tijdperk (september 2000 – augustus 2001)

Een periode van ingrijpende institutionele veranderingen en doorbraken, met tegelijkertijd breuken die diepe sporen nalieten.

In dit vierde deel staat de periode centraal waarin de Islamitische Universiteit Rotterdam werd geconfronteerd met fundamentele transformaties op bestuurlijk, academisch en ideëel vlak. De intensivering van de contacten met de Nederlandse overheid, politieke instellingen en maatschappelijke actoren was een kenmerk van deze fase. Parlementaire documenten, ministeriële werkbezoeken en officiële correspondentie worden systematisch geanalyseerd om inzicht te geven in het institutionele krachtenveld waarin de universiteit opereerde.

Terwijl de instelling zich voorbereidde op het afstuderen van haar eerste lichting studenten, namen de administratieve en academische inspanningen om formele erkenning te verkrijgen aanzienlijk toe. Tegelijkertijd voltrok zich een symbolisch keerpunt dat de kern raakte van het oorspronkelijke intellectuele project.

Gedurende deze periode werden docenten uit moslimlanden aangetrokken, ieder met zijn eigen ideeën en visies op het leven, wat resulteerde in het afscheid van oprichter Damra en de initiële bestuursleden van de IUR, een moment dat met pijn in de harten werd ervaren. Deze slotfase markeerde tevens het afscheid van Damra van zijn bredere academische visie. Zijn ideaal reikte verder dan de oprichting van een theologische instelling; hij beoogde de ontwikkeling van een multidisciplinaire universiteit waarin onder andere islamitische economie, sociologie, psychologie en geneeskunde in samenhang zouden worden onderwezen. Een universiteit die toegankelijk zou zijn voor studenten van diverse etnische en religieuze achtergronden, en waarin onderwijs plaatsvond op basis van een beschavingsvormende islamitische kennisstructuur.

Damra's concept was geworteld in de gedachte van een academisch model dat zijn oorsprong vond in theologisch onderwijs, maar zich door disciplinaire verbreding kon ontwikkelen tot een volwaardige universiteit, vergelijkbaar met

instellingen zoals de Universiteit Leiden of de Vrije Universiteit, ingebed in een islamitisch intellectueel kader.

• **Onderzoeksopzet en Methodologie**

Deze studie is uitgevoerd op basis van historische onderzoeksmethoden, waarbij een empirische benadering (empirical method) als uitgangspunt is genomen. Gebeurtenissen en processen zijn geanalyseerd op basis van historisch verifieerbare feiten: waarnemingen, documenten en getuigenissen. De historische context is zorgvuldig gereconstrueerd aan de hand van bronnenmateriaal, archieven en persoonlijke verslagen. De kern van het onderzoek is gebaseerd op het ethische principe van objectiviteit, met als methodologisch uitgangspunt een documentgestuurde geschiedschrijving

Tijdens het onderzoek is primair gefocust op primaire bronnen. De ruggengraat van deze studie bestaat uit origineel archiefmateriaal en documenten die niet eerder zijn gepubliceerd en die voor het eerst via dit werk toegankelijk worden gemaakt. Deze stukken vormen directe getuigenissen van het oprichtingsproces, de institutionele structuur en de maatschappelijke positionering van de IUR. De originele vorm van de documenten is behouden gebleven en waar mogelijk integraal opgenomen om directe raadpleging door de lezer mogelijk te maken.

Gebeurtenissen en ontwikkelingen zijn benaderd door een combinatie van beschrijvende (descriptive) en analytische methoden. Via een procesanalytische benadering (processual analysis) is systematisch gezocht naar onderliggende oorzaak-gevolgrelaties en is de ontwikkelingslijn binnen een temporeel continuüm geplaatst. Deze methodologische werkwijze waarborgt zowel de wetenschappelijke betrouwbaarheid (scientific credibility) als de bronvaliditeit (source validity) van het onderzoek.

Vanuit het perspectief van geschiedfilosofie is gezocht naar een evenwicht tussen het positivistische geschiedbeeld en de hermeneutische (interpreterende) benadering. De centrale methodologische leidraad is echter steeds het vasthouden aan feitelijke nauwkeurigheid geweest. Interpretatie is enkel toegepast waar nodig, met voortdurende aandacht voor neutraliteit en het vermijden van vertekening van de historische context.

Samenvattend is deze studie opgezet als een brongebaseerde historische reconstructie van de periode 1997–2001 van de Islamitische Universiteit Rotterdam, geschreven met academische precisie en in overeenstemming met de beginselen van wetenschappelijke integriteit en publicatie-ethiek.

• **Omvang van Primaire Bronnen**

De primaire bronnen die in dit onderzoek zijn gebruikt, zijn grotendeels voor het eerst binnen een academische context geanalyseerd en hebben door deze studie archiefwaarde verkregen. Het betreft onder meer de volgende documenten en materialen:

- Oprichtingsdocumenten van de Islamitische Universiteit Rotterdam
- Notulen en besluiten van het Bestuur
- Officiële correspondentie en interne rapporten
- Vergaderverslagen
- Opleidingsprogramma's, curricula en lesplannen
- Studentenhandleidingen (drie gidsen opgesteld door Damra en zijn team: 1998-1999; 1999-2000; 2000-2001)
- Krantenartikelen, persberichten en mediaberichtgeving over de universiteit
- Mondelinge getuigenissen en interviews met oprichters, bestuurders en andere betrokkenen (oral history)

Deze documenten geven op authentieke en directe wijze inzicht in de interne dynamiek van de universiteit, haar relaties met de buitenwereld en de vorming van haar institutionele identiteit. Secundaire literatuur is slechts aanvullend gebruikt, met het doel om context te verrijken, vergelijkende analyses mogelijk te maken en het theoretisch kader te verdiepen.

• **Bijlagen**

De overgrote meerderheid van de in dit onderzoek gebruikte documenten is in het Nederlands; een kleiner deel is afkomstig uit het Arabisch en het Engels. Met het oog op de leesbaarheid en het behoud van tekstuele samenhang zijn vertalingen van de Arabische en Engelstalige documenten opgenomen, naast de oorspronkelijke brondocumenten. Deze benadering heeft als doel zowel het documentair karakter van het werk te versterken als de wetenschappelijke verifieerbaarheid ervan te waarborgen.

Om academische transparantie en directe controleerbaarheid van de gebruikte bronnen te waarborgen, is voor deze werkwijze gekozen. In verband met privacy zijn handtekeningen op de originele documenten onleesbaar gemaakt.

• **Hoe Dit Boek Lezen?**

Dit boek is opgebouwd volgens een zoveel mogelijk chronologische en modulaire structuur. Voor lezers die de algemene ontwikkeling van de

universiteit en de opeenvolging van historische gebeurtenissen in hun geheel willen volgen, wordt een lineaire lectuur van begin tot eind aanbevolen. Elk hoofdstuk is echter zodanig ontworpen dat het ook afzonderlijk kan worden gelezen als een zelfstandige en inhoudelijk afgeronde eenheid. Hierdoor is het mogelijk om het boek selectief te benaderen, bijvoorbeeld per thema of tijdvak, afhankelijk van de belangstelling van de lezer.

Deze opzet biedt een flexibele leeservaring die geschikt is voor uiteenlopende doelgroepen: van academici die op zoek zijn naar analytische diepgang tot lezers die zich willen richten op specifieke historische perioden of thematische onderdelen.

Inhoud Deel I: Waarom en Hoe de Islamitische Universiteit Rotterdam tot Stand Kwam (1993 - 1997)

- **Hoofdstuk Eén: Hoe het Debat over de Islam en Imamopleiding in Nederland Begon**

Het eerste hoofdstuk van Deel I belicht de historische ontwikkeling van het debat over de islam en de opleiding van imams en moslimgeestelijke verzorgers in Nederland, binnen de bredere context van de maatschappelijke positionering van moslimgemeenschappen die zich, mede door migratie, duurzaam in het land hebben gevestigd.

Vanaf de jaren tachtig manifesteerden de behoeften van moslims zich steeds nadrukkelijker in het publieke domein. Een belangrijke stap in de institutionele erkenning van deze behoeften werd gezet met het historische protocol dat in 1982 werd ondertekend tussen de Turks-Islamitische Culturele Federatie (TICF) en het Ministerie van Justitie. In dezelfde periode ontstonden andere initiatieven, zoals de instelling van de Waardenburg-commissie (1982) en later het Mulder-Van Dam-model (1993). Deze trajecten droegen bij aan de plaatsing van de kwestie van imamopleiding zowel op de politieke als op de academische agenda.

Binnen dit debat werd duidelijk dat de rol van de imam niet beperkt kan worden tot het religieuze domein, maar eveneens betrekking heeft op maatschappelijke integratie, burgerschapsvorming en pedagogische competentie. Dit hoofdstuk analyseert de wederzijdse verwachtingen tussen de Nederlandse overheid en de moslimgemeenschappen, en belicht de verschuivingen die zich in het religiebeleid hebben voorgedaan, in het licht van bredere historische en sociaal-politieke ontwikkelingen.

- **Hoofdstuk Twee: Mislukte Pogingen tot Imamopleiding en Geestelijke Verzorging**

Dit hoofdstuk analyseert de uiteenlopende initiatieven die sinds de jaren negentig in Nederland zijn ondernomen om opleidingen voor imams en geestelijk verzorgers te ontwikkelen. Hoewel deze pogingen op meerdere vlakken innovatief waren, hebben zij niet geleid tot een duurzame en institutioneel verankerde structuur. De discrepantie in verwachtingen en benaderingen tussen de Nederlandse overheid en moslingemeenschappen speelde hierin een bepalende rol.

Tot de belangrijkste voorbeelden behoren het HBO-Islam-project aan de Hogeschool Holland en het Bozyazı Imam Hatip Lisesi-initiatief, dat werd ondersteund door de Turks-Islamitische Culturele Federatie (TICF) en de Islamitische Stichting Nederland (ISN). Beide projecten stuitten in de implementatiefase op politieke spanningen en bureaucratische obstakels. Een illustratief incident was de maatschappelijke verontwaardiging over de racistische uitspraken van de door het Ministerie van Onderwijs (OCW) voorgedragen kandidaat, Vierling, voor een functie in Bozyazı. Dit incident bracht de ambivalentie in het overheidsbeleid op schrijnende wijze aan het licht.

Daarnaast worden andere initiatieven besproken, zoals het samenwerkingsproject tussen de Universiteit Utrecht (UU) en de Stichting Islamitisch Hoger Onderwijs (SIHO) in 1997, en de leerstoel Islam aan de Universiteit van Amsterdam. Door een gebrek aan structurele en financiële ondersteuning bleken deze trajecten niet levensvatbaar. De afzonderlijke inspanningen van organisaties zoals Milli Görüş en moslingemeenschappen met een Surinaamse of Pakistaanse achtergrond illustreren de gefragmenteerde en ongecoördineerde aard van de ontwikkelingen in dit domein.

Het hoofdstuk onderzoekt tevens in hoeverre de door de overheid financieel ondersteunde initiatieven, die vanaf 2005 zijn ondernomen door de Vrije Universiteit (VU), de Universiteit Leiden en de Hogeschool Inholland, zich onderscheiden van eerdere pogingen, en in welke mate zij erin zijn geslaagd om institutionele continuïteit te realiseren.

De analyse toont aan dat het uitblijven van duurzame modellen voor imamopleiding en geestelijke verzorging niet alleen voortkomt uit pedagogische of organisatorische beperkingen, maar ook samenhangt met bredere structurele, politieke en institutionele condities.

- **Hoofdstuk Drie: Analyse van de Belangrijkste Oorzaken van het Falen van Imamopleidingsinitiatieven**

Dit hoofdstuk biedt een multidimensionale analyse van de oorzaken waarom eerdere initiatieven op het gebied van imamopleiding in Nederland geen blijvende of institutioneel verankerde resultaten hebben opgeleverd. De bespreking overstijgt de interne beperkingen van afzonderlijke projecten en richt zich op bredere structurele, beleidsmatige en maatschappelijke factoren. Daarbij komen onder meer de evolutie van het Nederlandse minderhedenbeleid, de staatsvisie op religie, de interne dynamiek binnen moslimgemeenschappen en de invloed van herkomstlanden aan bod.

In het bijzonder wordt aandacht besteed aan de drie opeenvolgende fasen van het Nederlandse minderhedenbeleid sinds de jaren zestig: het cultuurbehoudende model, het integratiemodel en het individualistische model. Elk van deze benaderingen heeft op eigen wijze structurele belemmeringen opgeworpen voor de ontwikkeling van duurzame strategieën op terreinen als imamopleiding. Waar de Nederlandse staat de imam doorgaans benadert als een seculiere functionaris binnen het publieke domein, beschouwen moslimgemeenschappen hem als religieus gezagdrager en representatief figuur. Deze uiteenlopende perspectieven hebben geleid tot fundamentele mismatches in zowel institutionele invulling als praktische uitvoering.

Aanvullende factoren die in deze analyse aan bod komen, zijn de confessionele en etnische fragmentatie binnen moslimgemeenschappen, interne organisatorische conflicten, de invloed van buitenlandse religiepolitieke actoren, in het bijzonder Turkije, Marokko en Pakistan, en de inconsistenties in de toepassing van het Nederlandse seculariteitsbeginsel ten aanzien van islamitische instituties.

De bijdrage van dit hoofdstuk ligt in het inzicht dat deze mislukkingen niet als afgesloten episodes uit het verleden kunnen worden beschouwd. Ze functioneren veeleer als katalysatoren voor nieuwe institutionele zoektochten naar legitimiteit, representatie en verankering. Binnen dit krachtenveld wordt de oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam opgevat als een structurele noodzakelijkheid die voortkomt uit diepgewortelde spanningen in het politieke en maatschappelijke bestel.

Deze historische context vormt daarmee een onmisbare basis voor het begrijpen van de missie, het onderscheidende karakter en de legitimatie van de oprichting van de IUR.

- **Hoofdstuk Vier: Personen en Instellingen die Bedoeld of Onbedoeld een Rol Hebben Gespeeld in het Oprichtingsproces van de IUR**

Dit hoofdstuk onderzoekt de rol van personen en instellingen die, al dan niet bewust, hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). In plaats van te vertrekken vanuit eenduidige intenties of gecentraliseerde planning, richt deze analyse zich op het diffuse netwerk van actoren, interventies en omstandigheden die gezamenlijk het institutionele landschap voorbereidden waarin de IUR kon ontstaan.

Bijzondere aandacht gaat uit naar de vroege betrokkenheid van het Amsterdam Centrum Buitenlanders (ACB) en de inzet van Gerrit Jan Harbers, evenals naar de bijdrage van Hamdi Mert binnen organisaties als de Turkse Islamitische Ouderenbond (TISBO), de Nederlandse Islamitische Welzijns- en Zorgstichting (NIWEZ) en de Islamitische Stichting Nederland (ISN). Daarnaast waren de strategische ondersteuning van de Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen (NISBO) en de Nederlandse Islamitische Raad (NIR) van groot belang voor de institutionele en maatschappelijke verankering van het initiatief.

De uiteenlopende inspanningen van deze actoren in verschillende maatschappelijke domeinen maakten het mogelijk om de IUR te positioneren als een instelling die tegemoetkomt aan de behoefte van moslingemeenschappen aan academische representatie binnen de Nederlandse samenleving. Ook het gezamenlijke onderzoek naar geestelijke verzorging, uitgevoerd door NIR, NISBO en NIWEZ, evenals de conferentie "Justitie, Islam en de Imam" van 9 juni 1997, georganiseerd in samenwerking tussen NIR, ACB en SBLI, worden in dit hoofdstuk geanalyseerd. De parlementaire vraag die op 26 juni 1997 naar aanleiding van deze conferentie aan de Tweede Kamer werd voorgelegd, getuigt van de actieve participatie van de initiatiefnemers in het publieke en politieke debat. Hun positionering op het snijvlak van religie, beleid en samenleving was doelgericht en strategisch.

Het hoofdstuk laat zien dat het proces dat leidde tot de oprichting van de universiteit zich voltrok binnen een context waarin politieke legitimiteit en academische vertegenwoordiging opnieuw werden gedefinieerd. De bijdragen van betrokken personen en instellingen worden systematisch besproken aan de hand van documenten, getuigenissen en archiefmateriaal. Binnen dit geheel wordt de Islamitische Universiteit Rotterdam gepresenteerd als een oorspronkelijk model dat is ontstaan uit lokale behoeften, maar dat tevens uitdrukking geeft aan bredere institutionele ambities op nationaal en internationaal niveau.

- **Hoofdstuk Vijf: Processen en Ontwikkelingen die Bedoeld of Onbedoeld een Rol Hebben Gespeeld in het Oprichtingsproces van de IUR**

Dit hoofdstuk onderzoekt de interne en externe ontwikkelingen die het oprichtingsproces van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) in een stroomversnelling hebben gebracht. Aan de hand van politieke documenten, institutionele correspondentie en getuigenissen uit het maatschappelijk middenveld wordt inzichtelijk gemaakt hoe het ogenschijnlijk fragmentarische samenspel van initiatieven en reacties heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de IUR. Deze benadering maakt het mogelijk om zowel de zichtbare architecten als de impliciete voorwaarden van het oprichtingsproces te analyseren.

De structurele lacunes in het islamitisch onderwijsveld en in de imamopleiding kwamen onder de aandacht van het Ministerie van Onderwijs en andere betrokken overheidsinstanties, mede dankzij de herhaalde verzoeken van diverse islamitische organisaties. De op basis van deze signalen geformuleerde beleidsplannen vormden vanaf 1997 de aanleiding voor concrete stappen in de richting van institutionele vernieuwing.

In datzelfde jaar veroorzaakte de publicatie van een regeringsrapport, waarin sprake was van dubieuze praktijken, publieke ophef en maatschappelijke discussie. In reactie daarop ondernam de Nederlandse Islamitische Raad (NIR) gerichte actie door schriftelijke interventies te richten aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Ministerie van Onderwijs, parlementaire commissies en de ambassades van Turkije en Marokko.

De correspondentie tussen de IUR en het Ministerie van Onderwijs, gedateerd op 21 november 1997, droeg bij aan de institutionele legitimiteit van de universiteit en luidde een bredere discussie in over modellen voor islamitisch hoger onderwijs. Het voorstel van minister Ritzen om een nieuw islamitisch instituut op te richten stuitte op uiteenlopende reacties binnen islamitische gemeenschappen.

In deze context werd de keuze om de IUR te structureren als een onafhankelijke, vanuit de gemeenschap gedragen universiteit beschouwd als een religieuze en institutionele noodzakelijkheid. Het meningsverschil tussen de NIR en de Universiteit van Amsterdam over de visuele en didactische positionering van islamitisch onderwijs onderstreepte het belang van deze beslissing.

Het hoofdstuk brengt het veelzijdige, door diverse actoren beïnvloede proces nauwgezet in kaart op basis van primaire bronnen. Het biedt een diepgravende analyse van het spanningsveld tussen politieke eisen, bureaucratische reacties en diplomatieke interventies, en toont aan hoe deze elementen gezamenlijk hebben bijgedragen aan de versnelde oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam

- **Hoofdstuk Zes: Oprichting van de IUR, Een Nieuwe Fase in de Positionering van Islam in het Nederlandse Hoger Onderwijs**

Dit hoofdstuk behandelt het oprichtingsproces van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). De officiële oprichting op 21 november 1997 markeerde een historisch keerpunt in de zoektocht naar islamitisch hoger onderwijs in Europa. Onder leiding van oprichter en eerste rector Damra kreeg dit initiatief vorm als de uitdrukking van een gedeelde visie en collectieve ambitie.

Een belangrijke institutionele stap in dit proces was de vorming van het Bestuur van de IUR, dat de "oummah" vertegenwoordigt. Het bestuur had geen louter symbolisch karakter, maar bestond uit gezaghebbende personen met inhoudelijke expertise en maatschappelijke erkenning. Onder hen bevonden zich Hamdi Mert, voorzitter van de Islamitische Stichting Nederland (ISN) en voormalig vicevoorzitter van het Turkse Presidium voor Religieuze Zaken; Hamza Zeid Kailani, erkend als de eerste moslimimam binnen het Nederlandse gevangeniswezen; Kacem Achahboun, een invloedrijke vertegenwoordiger van het maatschappelijk middenveld met jarenlange ervaring; en Mohammed Zabar Bhoelan, onderwijsdeskundige. Door hun betrokkenheid kreeg de IUR een multidisciplinair bestuur dat academische, morele en maatschappelijke legitimiteit belichaamde.

De oprichting van de universiteit werd op 21 november 1997 landelijk bekendgemaakt via het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP), wat aanleiding gaf tot brede media-aandacht. Kort daarop, op 8 december 1997, vond in de zalen van de Erasmus Universiteit de officiële oprichtingsconferentie plaats, bijgewoond door talrijke nationale en internationale genodigden.

Hoewel het begin positief en hoopgevend was, werd het proces al snel geconfronteerd met weerstand vanuit bepaalde sectarische islamitische kringen, wat tijdelijk leidde tot stagnatie. De invloed van deze ondermijnende acties bleef echter beperkt. Vanaf februari 1998 vervolgde de IUR haar traject met hernieuwde vastberadenheid, intellectuele consistentie en institutionele helderheid.

Een gedetailleerde analyse van deze gebeurtenissen, wordt verder uitgewerkt in het tweede deel van deze studie.

- **Hoofdstuk Zeven: Van Crisis naar Institutionalisering - Erkennings- en Legitimatiestrategieën**

Dit hoofdstuk biedt een diepgaande analyse van hoe de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR), kort na haar oprichting, zich wist te ontwikkelen van een omgeving van discursieve en politieke crisis naar een fase van institutionalisering. In dit proces worden de erkennings- en legitimatiestrategieën die de universiteit hanteerde, in een meerlagig perspectief onderzocht.

In de beginfase werd de IUR geconfronteerd met scherpe mediagecentreerde aanvallen. Toch wist de instelling niet alleen stand te houden, maar ontwikkelde zij gaandeweg een veelzijdige strategie om erkend te worden als een gerespecteerde instelling voor hoger onderwijs, zowel juridisch, maatschappelijk, cultureel als academisch. Cruciale elementen in deze strategie waren: het onderhouden van contacten met de overheid (ministeries, Tweede Kamer) en het voorzien van de juiste informatie; het opbouwen van een constructieve dialoog met het maatschappelijk middenveld; het aangaan van representatiegerichte relaties met moslimgemeenschappen; het ontwikkelen van academische samenwerkingen met universiteiten binnen zowel Europa als de islamitische wereld; en het versterken van de interne bestuurlijke capaciteit.

Deze inspanningen hebben ertoe bijgedragen dat de IUR zich ontwikkelde tot een instelling die bestand bleek tegen crisis en tegelijkertijd publieke waardering genoot en wetenschappelijke legitimiteit opbouwde. Met name de volgehouden en geduldige interactie met overheidsinstellingen versterkte de strategische koersvastheid van de universiteit.

In deze periode werd de IUR gezien als meer dan een onderwijsinstelling; het fungeerde tevens als een symbool van de institutionele autonomie van moslimgemeenschappen en de representatie van minderheidsrechten. Door deze transformatie in zowel historische als conceptuele termen te beschouwen, beoogt dit hoofdstuk een diepgaand inzicht te bieden in de institutionele wording van de Islamitische Universiteit Rotterdam.

- **Hoofdstuk Acht: Institutionele Structuur, Bestuur en Academische Organisatie (1997–2001)**

Dit hoofdstuk biedt een documentair onderbouwde analyse van de institutionele ontwikkeling, bestuursstructuur en academische organisatie van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) in de periode 1997–2001. De nadruk ligt op hoe de IUR zich ontwikkelde tot meer dan een onderwijsinstelling en een eigen bestuurlijke architectuur vormgaf. Aan de hand van centrale besluitvormingsorganen zoals het bestuur, het college van bestuur, de universiteitsraad en diverse advies- en toezichtcommissies wordt deze structuur systematisch onderzocht.

De financiële organisatie van de universiteit, inclusief begrotingsmethoden, principes van transparantie en verantwoordingspraktijken, weerspiegelt de ambitie van de IUR om een professionele en betrouwbare bestuurscultuur te realiseren. Daarnaast wordt de organisatie rondom studenten, waaronder de studentenadministratie, toelatingsprocedures, begeleidingssystemen en examenstructuren, beschreven als onderdeel van de inspanning om te voldoen aan gangbare normen in het hoger onderwijs.

In academisch opzicht vormden de oprichting en werking van verschillende kennisinstituten en faculteiten de intellectuele ruggengraat van de universiteit. Hiertoe behoren het Islamitisch Instituut, de Faculteit der Theologie, het Research Institute for Applied Social Sciences (RIASS), de Faculteit voor Talen en Beschavingen en de Faculteit voor Islamitische Kunsten en Media. Hoewel nog niet operationeel in deze periode, werd het geplande Instituut voor Islamitische Gerontologie reeds aangemerkt als een visionair initiatief, gericht op de vergrijzende moslimgemeenschappen in Europa. Fysieke voorzieningen zoals de universiteitsbibliotheek, mediatheek, sociale ruimten en campusinfrastructuur speelden een aanvullende rol in het creëren van een geïntegreerde en stimulerende onderwijsomgeving.

Tot slot worden ook de extracurriculaire en outreach-structuren van de universiteit besproken. Organisaties zoals de Vereniging van Vrienden van de IUR, het Islamitisch Onderwijsfonds (SIOF), de Fatwa-commissie, de Werkgroep Interreligieuze Dialoog (WID), de Studentenvereniging en het Studium Generale-programma fungeerden als bruggen tussen de universiteit en de bredere samenleving, en versterkten het representatieve en participatieve karakter van de IUR. Deze institutionele analyse laat zien dat de Islamitische Universiteit Rotterdam werd opgebouwd als een veelzijdig ecosysteem: gericht op kennisproductie, maar ook op het cultiveren van gemeenschapszin, representatie en maatschappelijke verankering.

• Hoofdstuk Negen: De Grondslagen, Filosofie en Principes van de IUR

Dit hoofdstuk biedt een gelaagde en theoretisch onderbouwde analyse van de intellectuele fundamenteën, epistemologische basis en institutionele principes van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

De oprichtingsfilosofie van de IUR overstijgt het louter opzetten van een instelling voor hoger onderwijs; zij berust op de ambitie om een brug te slaan tussen de islamitische kennistraditie en het moderne wetenschappelijke denken.

Het intellectuele referentiekader van de universiteit is gegrond in normatieve islamitische bronnen zoals de Koran, de Soenna en de consensus (ijmāʿ), maar krijgt vorm binnen een model dat de IUR aanduidt als een “dubbel-referentiële paradigma”. In dit model wordt beoogd deze klassieke fundamenteën methodologisch te laten convergeren met moderne, wetenschappelijk gefundeerde normen en denkwijzen. De epistemologische verbinding die in dit kader wordt gelegd tussen de publieke rede van Habermas en de islamitische ethiek biedt ruimte voor een herinterpretatie van kennisproductie als zowel een technische als een morele daad.

De institutionele identiteit van de IUR wordt niet alleen als academisch, maar ook als cultureel, ethisch en maatschappelijk representatief veld geconstrueerd. In de geest van Charles Taylor’s visie op multiculturaliteit positioneert de universiteit zich als een institutionele drager van het idee van islamitisch burgerschap binnen Europa. Zij hanteert een onderwijsfilosofie die de islamitische kernwaarden van deugd (fadila), wijsheid (hikma) en rechtvaardigheid (adl) centraal stelt.

Het waardenstelsel van de IUR is gestoeld op een “deugdenethiek” die herijkt is in het licht van de klassieke traditie van Hilf ul-Fudul, een historische alliantie van rechtvaardigheid en moraliteit. Hiermee kiest de universiteit voor een vreedzame, pluralistische en strategisch verankerde taal van representatie in haar benadering van interculturele en interreligieuze betrekkingen.

Het discursieve kader rond de vraag “Convivencia of Reconquista?” symboliseert de kritische positie van de IUR binnen het Europese discours over islam. In die zin functioneert de universiteit als kenniscentrum voor moslims en als een open beschavingsproject voor de gehele samenleving. Haar activiteiten op het vlak van interreligieuze dialoog bevestigen deze bredere maatschappelijke missie.

Dit hoofdstuk stelt ten slotte dat de IUR een institutionele en conceptuele eenheid belichaamt waarin epistemologie, ethiek en representatie elkaar

versterken, en biedt daarmee stof tot reflectie op de IUR als een eigentijds model voor beschavingsopbouw.

• **Hoofdstuk Tien: Conclusie**

Dit werk biedt een gelaagde en documentair onderbouwde evaluatie van de historische ontwikkeling van de IUR in de periode 1997–2001. Het maakt duidelijk dat de IUR zowel een instelling voor hoger onderwijs is als een symbolische manifestatie van de intellectuele, institutionele en culturele strijd van moslimminderheden in Europa.

De oprichting van de IUR markeerde, vooral na de herhaalde mislukkingen op het gebied van imamopleiding en islamitisch hoger onderwijs, een historisch keerpunt, zowel in het overheidsbeleid als in de wijze waarop moslimgemeenschappen zich organiseerden. De universiteit vulde een pedagogische leemte in en bood een strategisch antwoord op de nood aan representatie, institutionalisering en beschavingsopbouw.

Ondanks structurele, bureaucratische en mediatieke obstakels, was het de visionaire inzet van het oprichtingsteam, de kracht van maatschappelijke steunstructuren en de ontwikkeling van doordachte legitimatiestrategieën die het mogelijk maakten om de transitie van crisis naar institutionalisering te realiseren.

De in deze studie gepresenteerde analyse van documenten, mediaberichten, bestuursstructuren en academische organisatie toont aan dat de IUR erin slaagde een uniek model te ontwikkelen, zowel lokaal als internationaal. Het gehanteerde “dubbel-referentiële oprichtingsparadigma”, waarin islamitische epistemologie en moderne wetenschappelijke methoden normatief met elkaar worden gecombineerd, vormt een strategische benadering van kennisproductie.

Samenvattend werpt deze studie, aan de hand van het voorbeeld van de IUR, licht op de institutionele en intellectuele ervaringen van moslims in Europa binnen het domein van hoger onderwijs. Tegelijkertijd biedt het een historisch en theoretisch referentiekader voor de voortdurende discussies rond religie, onderwijs, burgerschap en pluralisme. In die zin wordt de IUR gepresenteerd als een geïnstitutionaliseerd geheugen van een tijdperk.

DOCUMENTENLIJST

Doc. 1 Historische justitiecirculaire islamitische geestelijke verzorging (1982)	88
Doc. 2 Lijst van eerste TICF- imams als geestelijk verzorgers (1982)	90
Doc. 3 Kennisgeving TICF inzake geestelijke bijstand aan gedetineerden (1983)	91
Doc. 4 Beoordeling kwaliteit TICF-imams door penitentiaire inrichting (1984)	93
Doc. 5 Nieuw circulaire Justitie inzake moslim geestelijke verzorging (1993)	99
Doc. 6 Goedkeuring Turkije voor Nederlandse leerkrachten (1995)	117
Doc. 7 Volkskrant: "Ministerie stelt omstreden docent voor aan Turkije" (1995)	118
Doc. 8 Interne verslagen Nederlandse autoriteiten over imamopleiding-1 (1994)	119
Doc. 9 Interne verslagen Nederlandse autoriteiten over imamopleiding-2 (1994)	121
Doc. 10 Officiële verklaring Turkse ambassade: geen steun aan SIHO (1998)	122
Doc. 11 Officiële verklaring van ISN over vertegenwoordiging (1998)	123
Doc. 12 Trouw: "Zingeving voor de moslimsoldaat" (21.5.1997)	173
Doc. 13 AD: "Schreeuwend tekort aan imams in gevangenissen" (1997)	174
Doc. 14 Trouw: "Formele bezwaren verhinderen komst imams" (1997)	175
Doc. 15 Trouw: "Begeleidig moslims in cel erbarmelijk" (1997)	176
Doc. 16 Kamervragen en antwoorden daarop door de regering (1997)	178
Doc. 17 Programma conferentie "Moslims en Geestelijke Verzorging" (1997)	180
Doc. 18 Sabah: "Pleidooi voor moslim geestelijke verzorging in gevangenissen."	181
Doc. 19 Pilotproject geestelijke verzorging moslims in politiecellen (1997-1999)	184
Doc. 20 Trouw: Interview met imam Hamza Zeid-Kailani (1997)	185
Doc. 21 Correspondentie Alphonse van Dijk van UvH met Damra (1997)	193
Doc. 22 Brief Kocatepe Moskee over oprichting hogeronderwijsinstelling (1996)	197
Doc. 23 Persbericht OCW inzake imamopleiding (16 januari 1997)	200
Doc. 24 Volkskrant: "Investeren in de imam van morgen" (1997)	203
Doc. 25 Trouw: "Geen imams opleiden, maar werken aan moslimkader" (1997)	204
Doc. 26 Kritische brief van de NIR aan de ministeries (1997)	207
Doc. 27 Brief van de NIR aan de parlementaire commissies (1997)	210
Doc. 28 NIR-brief aan de Turkse ambassadeur (1997)	213
Doc. 29 Brief van de Turkse ambassadeur aan de NIR (1997)	216
Doc. 30 Brief van de Marokkanse ambassadeur aan de NIR (1997)	219
Doc. 31 NIR-Persbericht over regeringsbeleid inzake imamopleiding (1997)	221
Doc. 32 Volkskrant-kritiek op Islam Instituut-initiatief Ritzen (1997)	223
Doc. 33 NRC-kritiek op Islam Instituut-initiatief Ritzen (1997)	224
Doc. 34 Brief van de Universiteit van Amsterdam aan Damra (1997)	226
Doc. 35 Trouw: Ankara steunt imamopleiding in Nederland (1997)	228
Doc. 36 Trouw: De imam als haarlemmerolie (1997)	229
Doc. 37 Notarisuitnodiging voor ondertekening IUR-statuten (1997)	234
Doc. 38 Oprichtingsstatuten van de IUR	238
Doc. 39 Uitnodiging IUR aan OCW voor oprichtingsconferentie (8 dec. 1997)	252
Doc. 40 Antwoord Ministerie OCW op uitnodiging van de IUR (1997)	253
Doc. 41 Programma IUR oprichtingsconferentie (8.12.1997)	254
Doc. 42 Historische ANP-bericht: "Plan Eerste Islamitische Universiteit" (1997)	260

Doc. 43 Telegraaf: "Islam-Universiteit in Rotterdam" (1997)	261
Doc. 44 RD: "Islamitische universiteit in Rotterdam wil klein beginnen" (1997).....	262
Doc. 45 NvD: "Islamitische universiteit in oprichting" (1997).....	263
Doc. 46 Trouw: kritiek op de secularisatie van de christelijke theologie (1997).....	264
Doc. 47 "Universiteit houdt Islam-conferentie" (1997).....	265
Doc. 48 Interview met Hamza Zeid Kailani (1997).....	266
Doc. 49 Interview met Damra en Bhoelan (1997)	268
Doc. 50 Antwoord Minister van OCW over de erkenningsbrief van de IUR (1998).....	283
Doc. 51 Parlementaire correspondentie over de erkenning van de IUR (1998)	287
Doc. 52 Begrotingsverzoek van de IUR aan de minister van Onderwijs (1998).....	288
Doc. 53 Bezoekverzoek van het Ministerie van OCW aan de IUR (2000)	290
Doc. 54 Brief OCW bij opening derde academisch jaar van de IUR (2000).....	292
Doc. 55 Motie CDA over de erkenning van de IUR (2000).....	293
Doc. 56 Correspondentie over Motie inzake Erkenning IUR (2000)	295
Doc. 57 Antwoorden Ministerie aan Tweede Kamer over Erkenning IUR (2000)	296
Doc. 58 Antwoord Ministerie aan Tweede Kamer, ook gestuurd naar IUR (2000).....	298
Doc. 59 Informatie aan IUR met betrekking tot erkenning (2000)	299
Doc. 60 Informatie OCW aan IUR over nieuw academisch systeem (2001)	300
Doc. 61 Het Huurcontract van de eerste locatie van de IUR (1997)	355
Doc. 62 Het huurcontract van de tweede locatie van de IUR (1997).....	360
Doc. 63 Volmacht tot verkoop van het huidige gebouw (2000)	366
Doc. 64 Brief van de notaris tot ondertekening van de koopovereenkomst (2001).....	366

TABELLENLIJST

Tabel. 1 Nederlandse basisscholen naar denominatie, overtuiging en wereldbeeld	74
Tabel. 2 Scholen en leerlingen in het voortgezet onderwijs in Nederland.....	75
Tabel. 3 IUR onderwijsstructuur	327
Tabel. 4 Verdeling studiebelasting voor de vierjarige opleiding aan de IUR.....	327
Tabel. 5 Voorbereidend jaar cursussen en studiebelasting.	328
Tabel. 6 Onderwijseenheid en studiebelasting van het propedeusejaar	329
Tabel. 7 Gemeenschappelijke colleges	330
Tabel. 8 IUR examen en toets beoordelingsschaal 1997-2001.....	350

FIGURENLIJST

Figuur. 1 Originele Brief van Hamdi Mert aan Damra (01.01.1997)	45
Figuur. 2 Basisscholen naar geloofsovertuiging en levensbeschouwelijke oriëntatie.....	73
Figuur. 3 Organigram van de IUR (1997-2001)	303
Figuur. 4 Eerste nummer van het academische tijdschrift van RIASS	317
Figuur. 5 De eerste studiegids van de Faculteit Islamitische Kunsten en Media.....	322
Figuur. 6 Prof. Dr. Rasha El Sabah spreekt tijdens de opening van de faculteit	323
Figuur. 7 Deelnemers aan de opening van de faculteit	324
Figuur. 8 Eerste studiegids van de IUR (1998-1999)	344
Figuur. 9 Tweede studiegids van de IUR (1999-2000)	345
Figuur. 10 Derde studiegids van de IUR (2000-2001)	346
Figuur. 11 Bibliotheek en mediatheek diensten van de IUR 1997-2001	351
Figuur. 12 De eerste locatie van de IUR: Afrikaanderplein 40 (1998-1999).....	354
Figuur. 13 De tweede locatie van de IUR: Aelbrechtskade 100 (1999-2001).....	358
Figuur. 14 Derde en definitieve locatie van de IUR: Bergsesingel 135 (2001).....	364
Figuur. 15 Overeenkomsten en verschillen tussen islamitische en westerse normen en waarden	386

TOESPRAKEN LIJST

Toespraak 1 - Hamza Z. Kailani op het symposium “Geestelijke verzorging” (1994) ..	426
Toespraak 2 - Damra op de imamconferentie van de ISN (1995)	428
Toespraak 3 - Damra op de conferentie “Moslims en geestelijke verzorging” (1997) .	432
Toespraak 4 - Damra op de oprichtingsconferentie van de IUR (1997)	439
Toespraak 5 - Hamdi Mert op de oprichtingsconferentie van de IUR (1997)	445
Toespraak 6 - Prof. Dr. E. R. Fıglalı op de oprichtingsconferentie van de IUR (1997) ..	448

AFKORTINGENLIJST

ACB	: Amsterdams Centrum Buitenlanders
ANBO	: Algemeen Bond voor Ouderen
ANP	: Algemeen Nederlands Persbureau
BAGSO	: Bundesarbeitsgemeinschaft der Seniorenorganisationen
CGK	: Christelijke Gereformeerde Kerken
CNV	: Christelijk Nationaal Vakverbond
CROHO	: Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs
FNV	: Federatie Nederlandse Vakbeweging
HTİB	: Hollanda Türkiyeli İşçiler Birliği
IGMG	: Islamitische Gemeinschaft Milli Görüş
IOT	: Inspraak Orgaan Turken
IMI	: Institute for International Migration Issues
ISBO	: Islamitische Scholen Besturen Organisatie
ISN	: Islamitische Stichting Nederland
ISVO	: Islamitische Stichting voor Voortgezet Onderwijs
IUR	: Islamitische Universiteit Rotterdam
KBO	Katholieke Bond voor Ouderen
LISJO	: Landelijke Islamitische Jongeren Organisatie
LIVO	: Landelijke Islamitische Vrouwen Organisatie
MvJ	: Ministerie van Justitie
NCB	: Nederlands Centrum Buitenlanders
NEHOB	: Nederlandse Hindoe Ouderenbond
NIF	: Nederlandse Islamitische Federatie
NISBO	: Nederlandse Islamitische Bond voor Ouderen
NIR	: Nederlandse Islamitische Raad
NIWEZ	Nederlandse Islamitische Welzijn en Zorg
NVAO	: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie

NVG	:	Nederlandse Vereniging voor Gerontologie
OCW	:	Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
PCOB	:	Protestant Christelijke Ouderen Bond
PWMC	:	Provinciale Werkgroep Moslims-Christenen
RCB	:	Regionale Centrum voor Buitenlanders
RMMN	:	Raad van Marokkaanse Moskeen in Nederland
RTOM	:	Ronde Tafel Overleg Medelanders
SICN	:	Stichting Islamitisch Centrum Nederland
TISBO	:	Turks-Islamitische Bond voor Ouderen
TK	:	Tweede Kamer
TUA	:	Theologische Universiteit Apeldoorn
UL	:	Universiteit Leiden
UMMON	:	Unie van Marokkaanse Moskeeorganisaties in Nederland
UvA	:	Universiteit van Amsterdam
VIN	:	Vereniging Imams Nederland
VOC	:	Vereenigde Oost-Indische Compagnie
VU	:	Vrije Universiteit
WIM	:	World Islamic Mission

**DE EERSTE GENERATIE BESTUURDERS VAN DE ISLAMITISCHE
UNIVERSITEIT ROTTERDAM
(1997-2001)**

Dr. S.T.K. DAMRA
Oprichter en eerste rector
van de Islamitische Universiteit Rotterdam

**Het Initiële Bestuur
van de Islamitische
Universiteit
Rotterdam (IUR)
1997 - 2001**

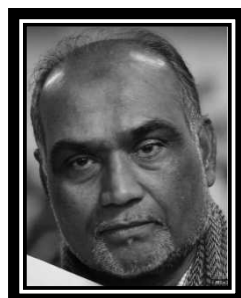
Hamdi Mert
*De eerste voorzitter
van de Islamitische
Universiteit Rotterdam*

M. Hamza Zeid Kailani
Vicevoorzitter

Dr. S.T. K. Damra
Oprichter / Rector / Vrz CvB

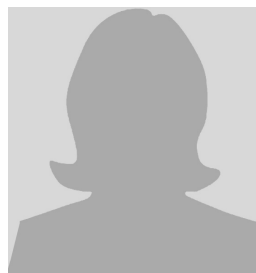
Mohammed Z. Bhoelan
Bestuurslid / Voorzitter

Osman Yaşar
Penningmeester

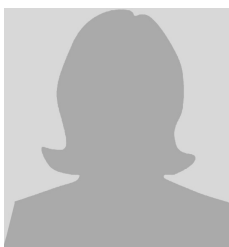
Kacem Achahboun
Bestuurslid/Penningmeester

Raja Alouani
Bestuurslid

Ali Yozgat
Bestuurslid

Berna Yılmaz
Bestuurslid

Ahmet Gündoğdu
Bestuurslid

MET EERBIED, DANKBAARHEID EN WAARDERING...

In het spoor van toewijding, geloof en integriteit gedenken wij allen die tussen 1997 en 2001 hebben bijgedragen aan de oprichting en de verdere ontwikkeling van de Islamitische Universiteit Rotterdam.

Deze eerste jaren, die tot nu toe weinig belicht en deels verhuld zijn, markeren een periode van toewijding, opoffering en morele overtuiging, waarin een academische instelling tot stand kwam, geworteld in gedeelde menselijke waarden.

Onder leiding van oprichter Damra en het eerste bestuur, en met de steun van vele rechtschappen en geëngageerde individuen, kreeg de universiteit haar eerste vorm. Dankzij hun inspanningen ontwikkelde zich in korte tijd een centrum van kennis en reflectie, geworteld in geloof en gericht op maatschappelijke betrokkenheid, zowel binnen Nederland als daarbuiten.

Deze periode getuigt van een streven naar rechtvaardigheid, waardigheid en intellectuele zelfbeschikking. In een tijd van spanningen en verschillen werd de basis gelegd voor samenwerking, dialoog en een gemeenschappelijk moreel besef.

Zolang de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) voortbestaat, en moge zij, zo God wil, blijven bijdragen aan het publieke belang in Nederland, zullen de hier genoemde namen voortleven in het geheugen van de gemeenschap, in de geschiedenis van de instelling en in het geweten van allen die haar missie erkennen.

De hier genoemde personen verdienen waardering, niet als een gunst of emotioneel gebaar, maar als een uitdrukking van morele plicht en historische rechtzetting.

Wijlen Hamdi MERT (1942-2015)

De fundamenteën van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR) rusten op het werk, de inzet en de oprechte toewijding van vele individuen. Onder hen neemt Hamdi Mert een vooraanstaande plaats in. Zijn hechte vriendschap met Damra, die ontstond tijdens zijn benoeming als Religieus Attaché in Nederland, ontwikkelde zich tot een vruchtbare en langdurige samenwerking. Sinds hun ontmoeting in 1993 deelden deze twee pioniers een gemeenschappelijke missie en realiseerden zij gezamenlijk talrijke betekenisvolle projecten. Ondanks de tegenwerking van zowel interne als externe aard, bleven zij standvastig hun weg volgen, gedragen door gedeelde idealen.

Hamdi Mert werd in 1942 geboren in Mersin. Na zijn opleiding in Bozyazi, Adana, Nazilli en Istanbul studeerde hij rechten aan de Universiteit van Ankara. Hij werkte kort als advocaat, maar maakte vervolgens de overstap naar het onderwijs, waar hij les gaf aan diverse imam-hatiplycea. Binnen de Diyanet bekleedde hij meerdere hoge functies, onder meer als juridisch adviseur, plaatsvervangend voorzitter en als Attaché voor Sociale Zaken aan de Turkse ambassade in Den Haag.

Daarnaast richtte hij het tijdschrift “Diyanet Aylık Dergi” op en was hij de eerste hoofdredacteur. Na zijn pensionering was hij onder meer verbonden aan de Ahmet Yesevi Universiteit, speelde hij een leidende rol bij de oprichting van AYTAŞ als voorzitter en ontwikkelde hij afstandsonderwijsprojecten. Via het platform “Bilinmeyen İslam” verdedigde hij de kernwaarden van de islam en bracht hij zijn ideeën via columns in verschillende kranten naar buiten.

De regels die hij bij zijn terugkeer naar Turkije, bij dageraad, eigenhandig schreef en aan Damra wijdde, zijn meer dan een persoonlijke herinnering. Ze weerspiegelen de stille kracht van verbondenheid, idealisme en jarenlange toewijding. Deze getuigenis draagt het stempel van vriendschap, vertrouwen en een gedeelde visie.

Terugblikkend kunnen zijn woorden niet enkel als persoonlijk worden beschouwd, maar ook als documentair: ze ademen de geest van een tijdperk, de vastberadenheid van een strijd en het morele besef van kameraadschap. Hamdi Mert, die in 2015 overleed, blijft voortleven als een onuitwisbare herinnering in de geschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Zijn naam zal met eerbied en dankbaarheid in herinnering blijven bij allen die hun hart en ziel aan deze instelling hebben gegeven.

1 januari 1997, in de vroege ochtenduren

Beste heer Süleyman,

Ik heb u leren kennen in Nederland. Wanneer ik dit land verliet, was het meest blijvende aandenken dat ik met mij meenam: uzelf, uw eerbiedwaardige moeder, uw zuster, een toonbeeld van zedelijkheid en welgemanierdheid, uw schoonzus en uw kinderen. Wanneer ik u vergelijk met de zogenaamde 'leiders' die zich, al dan niet door anderen, aan de samenleving opdringen, besef ik des te meer uw gouden waarde.

Tijdens onze lange telefoongesprekken, beladen met idealen en diepgaande gedachten, heb ik tussen de regels door begrepen wat zich in uw hart bevond; en u hebt intuïtief aangevoeld wat verborgen lag onder mijn soms wanhopig zoekende woorden. Blijkbaar kan een mens niets bewerkstelligen zolang het door de Voorzienigheid gestelde moment niet is aangebroken.

U hebt een ware vriend in Ankara; ik heb dierbare zonen in Nederland... Moge onze wederzijdse getuigenis van trouw eeuwig standhouden. Ik vertrouw u (en uw gehele gezin) toe aan de bescherming van de Verhevene, onder Zijn schone Naam An-Nâsir (Degene die bijstand verleent). Hamdi Mert

1. Ocak 97 4-
Seher Vakti

Sevgili Süleyman Bey
Siz Hollanda'da tanıyorum. Bu ülkeden
düşünen yanınızda göturdüğüm en kalıcı ha-
tıcı Muhtemelen Anneniz, edep/terbiye kimseli
Sevgili / Kandıranız, Yengeniz ve çocuk-
luğunuzla siz oldunuz.

Topluman dindine liden diye ciltan/alkorlan
insan mül'aveddeleriyle siz kıyaslayınca altın
değerinizi ifade alıyorum.

Her iki ülke -ve toplumları-
yanarına yapmak istediklerini bir anane ciltorlan
resmî/q.resmî engelleni en iyi siz biliyorsunuz...

Uzun telefon konuşmalarımızda, ideal ve fikir yüklü
iki kısımdan sizin dilinizin altındaki ben anladım; ca-
resizlikten oluşan dilemin ve lûf binimin altındaki ben de
siz...vadedilmediği kal birsey yapamıyor demek ki!

Sizin Ankara'da bir gençlik dostunuz, benim Hollanda'da
has evlatlığım var. Birbirimize sevdelerimizi ilelebed süreriz.
Sizi -arile- C.Hatim "NÂSİR" şifasının koruyutuluşu
emanet ediyorum. H.Mert. 0090/312/

Figuur. 1 Originele Brief van Hamdi Mert aan Damra (01.01.1997)

Wijlen Hamza Zeid KAILANI (1936-2017)

Hamza Zeid Kailani was een uitzonderlijke persoonlijkheid die met diep respect genoemd dient te worden in de spirituele vorming en oprichting van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR).

Samen met Dr. S.T.K. Damra vormde hij een hecht en complementair duo, dat met visie en vastberadenheid bijdroeg aan initiatieven zoals het NIWEZ, NIR, NISBO en uiteindelijk de IUR. Hun samenwerking overstijgt organisatorische structuren en was geworteld in een geestelijke verwantschap, gedragen door gedeelde overtuigingen en het geloof in een hoger doel.

Geboren in 1936 in Jordanië, groeide Kailani op in een religieuze opvoeding. Na zijn migratie naar Nederland in 1964 werd hij al snel geconfronteerd met de stereotiepe beeldvorming van de islam in het Westen, vaak gereduceerd tot clichés over economische achterstand, vrouwenrechten of polygamie. In publieke perceptie en institutioneel geheugen werd de islam stevast gepositioneerd als 'de Ander'.

Kailani zag de bestrijding van deze vooroordelen als een collectieve verplichting (*farz-i kifâye*) en plaatste zich bewust in de voorhoede van deze missie. Hij geloofde in samenwerking met rechtvaardige bondgenoten, ongeacht religieuze of levensbeschouwelijke achtergrond, of het nu katholieken, protestanten, sociaaldemocraten, liberalen of atheïsten waren. Zijn overtuiging was dat men trouw kon blijven aan het eigen geloof, zonder de dialoog of gedeelde waarden te verliezen.

In 1978 begon hij als geestelijk verzorger in een gevangenis in Amsterdam, waar hij bekend werd als de eerste officieel aangestelde moslimimam binnen het Nederlandse gevangeniswezen. Hij bood spirituele begeleiding aan jonge gedetineerden, vaak gebroken zielen, en bracht hen de waarden van geduld, hoop en overgave aan God bij.

Een van zijn meest herhaalde uitspraken luidde: "In het midden van de gemeenschap staan, betekent in het hart van de mensheid staan."

Hij leidde een leven in balans, doordrenkt van verdraagzaamheid en verantwoordelijkheidsbesef. Bij zijn overlijden in 2017 liet hij niet alleen woorden, geschriften of preken na, maar vooral een stille en diepgaande invloed, een levensvoorbeeld dat voortleeft in de harten van velen, en dat werd voltooid in waardigheid en trouw.

Wijlen Mohammed Zabar BHOELAN (1953-2020)

De naam van Mohammed Zabar Bhoelan is onuitwisbaar gegrift in de fundamenteën van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Geboren in 1953 in Suriname, stond hij in de pioniersjaren van de universiteit als een stille, maar onverzettelijke kracht aan de zijde van oprichter Damra. Zowel als bondgenoot als toegewijd dienaar van een hoger islamitisch ideaal droeg hij bij aan de opbouw van een instituut dat geworteld is in kennis, geloof en trouw.

Bhoelan week nooit af van het verheven doel waarin hij diep geloofde. Met edele standvastigheid en zeldzame innerlijke rust behield hij zijn plaats te midden van stormen. Na het vertrek van Hamdi Mert naar Turkije werd Bhoelan op 16 juni 1999 benoemd tot voorzitter van het Bestuur van de Islamitische Universiteit Rotterdam. Deze taak vervulde hij met voorbeeldige integriteit en toewijding tot 2001.

Als een van de pioniers van islamitisch onderwijs in Nederland was hij medeoprichter van basisschool Al-Amal, een van de eerste islamitische scholen van het land. Gedurende vele jaren gaf hij als directeur richting aan een gemeenschap in opbouw. Zijn wijsheid, hoffelijkheid en zachtmoedige, doch standvastige karakter bezorgden hem brede erkenning en diepe eerbied, zowel binnen als buiten de onderwijswereld.

Zijn levenslange streven was het harmoniseren van islamitische waarden met de Europese werkelijkheid. In het bijzonder zette hij zich in voor het veiligstellen van spirituele en culturele fundamenteën in de opvoeding van kinderen en jongeren. Zijn werk op het niveau van stichtingen, scholen en universiteiten leverde een duurzame bijdrage aan de institutionalisering van islamitisch onderwijs, niet alleen in Nederland, maar ook op Europees niveau.

De principiële en spiritueel gewortelde levenshouding van Bhoelan heeft diepe sporen nagelaten, zowel in de geschiedenis van de Islamitische Universiteit Rotterdam als in de harten van allen die hem van nabij hebben gekend.

Op 1 maart 2020, na een leven van toewijding en trouw, voltooide Mohammed Zabar Bhoelan zijn aardse reis in Mekka, de heilige stad die het brandpunt was van zijn gebeden en verlangen. Zijn overlijden op deze gezegende grond bekroonde zijn leven met een zeldzame genade en gaf voltooiing aan een bestaan dat in het teken stond van overgave, trouw en dienstbaarheid.